

פ.ר.ט.י.כ.ל.ס.ס.ג/11

מיטיבת ועדת החינוך שהתקיימה ביום ג'
כ"ח אדר א' תש"יא (6.3.51) בטעה 11.15.

חברי הועדה:

נכבדים:

- ט. פרמיץ - היו"ר
- פ. אילנית
- א. הכרמלי
- ד. כגן
- א. ד. לוינסטין
- ד. נצר
- א. ציזלינג
- א. רוזאל-נאור.

מוזמנים:

דר. ברט - מנהלת המחלקה לחינוך מיוחד
במסדר החינוך.

חברים:

- ע. אסף
- י. גורי
- ב. צ. דינבורג
- י. סמילנסקי
- ד. צ. פנקס

סדר-היום: א. בעית החינוך המיוחד - הרצאת דר. ברט.

היו"ר - ש. פרסיץ:

פנתחת את הישיבה.

א. ציזלינג:

אינני רואה בסדר-היום שלנו את ענין תקנות מס הארנונה בכפרים הערביים.

היו"ר - ש. פרסיץ:

בכוונה טרם הכנסתי דבר זה לסדר-היום מסום סלפנינו ענינים אחרים, אך הדבר

רסום לפני.

א. ציזלינג:

נוסף לכך אני מבקש להניע את סודת רוחי לעובדה שסדר החינוך, כנראה, קבע מנהג של אי-הסתתפות בסיבות ועדת החינוך. פרט לישיבת הפתיחה, הרי אם לקרוא להסתתפות בישיבה שבגלל אי-הסתתפות הטר נתבטלה, אין לנו הכבוד לדון יחד עם סדר החינוך בענינים העומדים לפנינו. אני מבקש שהדבר ימסר לסדר החינוך.

היו"ר - ש. פרסיץ:

בודאי, נעביר לסדר החינוך את הפרטיכל. נדמה לי, כי הדבר פוגע בכולנו, ואני מצטערת על כך. אנו נעביר לו את הבעת רצוננו לראותו מסתמך בדיונים בטאלות הנוגעות לוועדת החינוך. אני מקווה שכולנו מצטרפים לבקשה זו.

לצערנו חלה דר. בן-יהודה, לפני שבועיים הוא חלה ובקש לדחות את הישיבה - נעניתי לו לבקשתו זו. אולם, עתה חלה בשבית, ויש לו דלקת ריאות, ולא יוכל להסתמך בישיבה שלנו, ולא ראיתי כל אפשרות להענות לבקשתו ולא לקיים הסבוע ישיבה, כי אנו מתקרבים לדיון על התקציב, וצטנמם סטחית שלא נתן לנו להכירם, ועליו יהיה להחליט עליהם. לכן, מצאתי לנכון לבקש את מסדר החינוך לקיים את ההרצאות שבקבעו. סמחתי שמסדר החינוך בקש את הגב. ברט להרצות בפנינו בטאלה שכולנו מעונינים בה.

אינני מקיימת עתה את הויכוח על הרצאתו של דר. בן-יהודה, מסום שלצעדי הרב הפרטיכל של הישיבה הקודמת לא טוכן, כי מזכירת הועדה היתה עמוסה ולא היה ספק בידה להכינו. פניתי כבר לבטיאות בענין זה ובקסתי שהפרטיכלים יוכנו יומיים לפני מועד הישיבה. אני מקווה שהבטיאות תתחשב בבקשה זו.

נוסף לכך רציתי סדר. בן-יהודה ישתתף אתנו בוויכוח, ועל-כן נדחה את הדיון לישיבה הבאה. אני חושב שאני יכולה בטמכט לסלוח לדר. בן-יהודה איחולים להבראה והחלמה.

דר. ברט:

ברצוני להניע את רגשות סמחתי על שנתנה לי האפשרות לדבר על טאלות החינוך המיוחד, המעסיק אותי זה 20 שנה ואולי יותר מזה. על-כל-פנים עברתי בטטח זה במיוחד ב-12 השנים האחרונות.

אינני חושבת שפה המקום לדבר על לסודות החינוך המיוחד. אולם, חן הצד ההגדרתי ומן הצד ההסטורי, עלי לספור לכם אי-אילו מוסגים יסודיים, כדי שהמקצחים יאשתטס בהם יהיו ברורים.

כידוע לכם, מבדילים בחינוך המיוחד בין ילדים בעלי מום גופני, או חולים במחלה כרונית; לבין ילדים הנקראים בארצות שונות בטמות מיוחדים, יש וקוראים להם ילדים קשי חינוך, או ילדים מופרעים מבחינה חברתית-אמוציונלית, או ילדים הגורמים לבעיות חינוכיות, כגון: ילדים שאינם ארוטיים, או ילדים פסיכופטיים; בקיצור ילדים מופרעים מבחינה חברתית-אמוציונלית - שם זה יכול לכלול צמחילדים קשי חינוך, וגם ילדים שהם לא ארוטיים, וילדים נכים. מיון זה והגדרות אלו גורמות לקשיים בארצות שונות ובעיקר אצלנו.

הסוג הראשון של ילדים שהם בעלי מום גופני - סוג זה, הגדרתו ברורה ואינו מעורר כל ספקות רבים, מסום שברור, מי הם הילדים השליכים לסוג זה, אם כי גט בטטח זה אין המיון כה ברור. יש, וילדים מפגרים הם גט בעלי מום ומופרעים

ד.ר. ברט:

מבחינה חברתית-אמוציונלית. אולם, קשה יותר לקבוע את הילדים השייכים לסוג הילדים המפגרים מבחינה שכלית. הזכרתי כבר את הילדים המפגרים, ללא כל הגדרה נוספת, משום שהכוונה לילדים מפגרים מבחינה שכלית, כלומר אלה נקראים אידייוטיים. אנו קוראים אידייוטיים - לילדים שאינם מסוגלים לסדר את עניניהם הגופניים הפרימיטיביים ביותר, ברובם ילדים אינטליגנטיים שאינם מגיעים לידע כן שיוכלו להסתדר בחיים בעצמם.

אטר לילדים הדביליים - קרי אין אצלנו המכשירים המקובלים בארצות שונות שונות זה 45 שנה הנעזרים בבדיקות הסטטולוגיות הסטטולוגיות. אצלנו אין דבר זה, לא בהיקף הדרוש ולא בשיטה המתאימה. לא רק שאין לנו המכשירים הדרושים לבדיקות אלו, אלא שאין עדיין טסטים מתאימים ליטוב האזרחי. טענן, שהעלם ההמונית הורידה בנידון זה את הרמה גם לגבי היסודות הראשוניים שנוצרו בארץ. כדאי היה לעיין בספריו הפסיכולוגיים של גאפסטן הקובע שהפסיכולוגיה של יהודי המזרח, ובעיקר של יהודי תימן שונה מזו של יהודי המערב. המטרות החינוכיות והסיטות החינוכיות בקשר לשאלת הילדות שונים בתכלית הסינוי מזו של ילד הגדל בסביבת תרבותית, ולכן אין כל אפשרות להסתמך באותם הטסטים, משום שהם שונים בכל מקום. הטסטים המעבדנים ליטוב האזרחי, סבלי לכלול את העליה האחרונה, קיימים טסטים שונים הנמצאים בידי עלית פנוער, המחלקה להיגיינה שליד בת-הספר של הנוער העובד, עירית תל-אביב - כל הטסטים האלה אינם שווים בכל המקומות.

השאלה הקשה ביותר היא לגבי ילדים, הגורמים לקשיים בחינוכם, או שאלה ילדים פסיכופטיים או ילדים אינדיבידואליים אינופטיים, או סגורמי הסביבה, או גורמים משפחתיים-סוציאליים הביאום למצבם הנוכחי; מכל מקום ילדים קשי חינוך הם ילדים שתנאי הסביבה חספיו עלו עליהם, ואין אלה ילדים דוקא מעדות המזרח, ישנם ילדים אסכנזיים שהסביבה גרמה להם להפרעות נפשיות והם גורמים לקשיים בחינוך. ראוי לציין, כי גם בקיבוצים נתעוררו פרובלמות שונות בין לגבי ילדים שנולדו בקיבוצים וגדלו בתנאים סוציאליים ספציפיים הטובים ביותר. כך שאין לזמקסם באותם המקומות שהתנאים הסוציאליים קשים - הם ילדים קשי חינוך.

אינני רוצה לעמוד על התפתחות ההסטורית של החינוך המיוחד. אולם, אני רוצה לציין, כי בכל הארצות עבר החינוך המיוחד מטלב של הזנחה גמורה לטלב של פילנטרופיה והגיע עד לטלב תחוקתי, הרואה לעצמו חובה לחנך את כל הילדים באשר הם. לתת לכל הילדים את החינוך הדרוש להם, ולעזור להם למלא את החסר במידה האפשרית. ילדים רבים הוצאו מן המסגרת הרגילה ונתנה להם תשומת לב מיוחדת. למשל, הילדים העוורים, לפני שנים רבות היה חינוך זה בידי הכנסייה. אולם, אצלנו רוב המוסדות הם סגורים והוקמו בלזמה פרטית של אנשים שיצרו חוגים וחברות שקיימו את המוסדות האלו, ונתנו את החינוך על הבנוי על יסודות פילנטרופיים. הכוונה היתה לתת מחסה ולדאוג מבחינת חטוית לילדים, ואחר-כך צצה ועלתה שאלת החינוך, על-מנת ללמד את את הילדים לעמוד בחיים.

המוסד הראשון שהוקם בארץ היה בית-חינוך לעוורים, ב-1870. מאוחר יותר, נוסדה מוסדות אחרים. לפני מונחת רשימת בתי-הספר והמוסדות היסודיים לילדים החורגים מהמסגרת הרגילה, הקיימים היום. קיימים שני סוגי בתי-ספר מוסדות פתוחים, שהילדים אינם גרים שם, אלא באים דק ללמוד. ומוסדות סגורים שאין מקיימים סם לימודים. ברשימה זו מופיעים 46 מוסדות. 2 מהם נמצאים, באופן ישר בידי אגף החינוך ונפתחו רק בחצי השנה האחרונה; זהו בית-הספר בדי-עמר לילדים שחפניים, כלומר בתוך בית-החולים ישנה מחלקה לילדים. ובית-ספר בבית-החולים הצבאי בתל-ליטווינסקי. מלבד זה קיימים 12 מוסדות או בתי-ספר של עירית תל-אביב ובהם לומדים 1030 תלמידים. 2 בתי-ספר בירושלים ובהם 411 תלמידים, שני בתי-ספר אלה שייכים לעירית ירושלים. 4 בתי-ספר שייכים לעירית חיפה - ובהם 330 תלמידים, ונפתח-תקוה מוסד אחד ובו לומדים 42 תלמידים, מוסד זה אף הוא נמצא בידי עירית פתח-תקוה. 4 מוסדות שייכים באופן ישר למסד הסעד ובהם 155

ד"ר ברט:

תלמיד. 4 בתי-ספר של עלית הנוער, המהווה ממסלה חינוכית בפני עצמה.
5 בתי-ספר של גופים ציבוריים כגון: בית-החינוך עוורים, הסייף לבני-
ברית; מוסד לילדים נכים - הסייף לליגה למלחמה בסטמט - יבנה 197
תלמידים. 12 מוסדות פרטיים ובהם 619 תלמידים. ביחד סיכום המוסדות
מהווה 46 מוסדות ובהם 2586 תלמידים. מספרים אלו יכולים לצלצל
באזניכם בצורה נאה, ואמנם המוסדות האלו קלטו ילדים רבים. אך עלינו לדעת
מהו מספר הילדים הכללי הנמצאים הכל בתי-הספה? כיום נמצאים 130 אלף
ילדים בבתי-הספר היסודיים, וב-20 אלף - בגני הילדים, כלומר אנו
מקיפים 150 אלף ילדים.

בדקתי וראיתי, כי באמריקה, בסנת 1950
נטו לחטוב סעוורים וכבדי ראיה מהווים 2% מכל מספר הילדים, 1,5%-חרטים
וכבדי שמיעה, 1% - נכים, 1,5% - עם פגמי דיבור, 2%-מפגרים, סתי
עטירות אפילפטיים, 2,5% - כבדי חינוך ומופרעים מבחינה חברתית-
אמוציונלית. אם נסכט מספרים אלו ולא נכלול את אחוז האפילפטיים ואחוז
כבדי הדיבור - נראה כי 9% מהילדים הם ילדים החורגים מהמסגרת.
אם נחשב אחוז זה בהתאם למספר הילדים שלנו, הלומדים בכל בתי-הספר,
כלומר לפי 150 אלף ילדים, נראה שצריכים להיות לנו הרבה יותר ילדים
החורגים מהמסגרת, כלומר אחוז ילדים אלו אצלנו הוא הרבה יותר
נסוך.

המוסדות שלנו, למעשה, קולטים רק את הילדים
המפגרים והאימבציליים שמספרם הוא 1056. מספר הילדים בעלי סום הוא
268, ומופרעים מבחינה חברתית-אמוציונלית - 987, ועזובים - 225.
העיריה היחידה שעשתה מאמצים מקיפים בסך שנים רבות - זוהי עירית
תל-אביב. אף עירית חיפה עשתה הרבה בסטח זה. בירושלים רוב בתי-הספר
האלה נפתחו ביזמה פרטית, רק בסנים האחרונות הועברו חלק מהם
לעירית ירושלים.

א. ציונינו:

רטום, כי בירושלים מספר הילדים החורגים
מהמסגרת הוא 411, מספר זה הוא גדול
מבחינת מספר התוטבים בירושלים. בתל-אביב ישנם ילדים החורגים מהמסגרת
שמספרם מגיע ל-1030, אם נסוה את מספר תוטבי סתי הערים האלו נראה,
כי מספר הילדים החורגים מהמסגרת, בירושלים עולים על מספר ילדים
אלה בתל-אביב.

ד"ר ברט:

עוד אסוב ואדבר על הגופים הציבוריים והפרטיים
המחזיקים במוסדות אלה. וכן עוד אדבר על
מוסדות הסייכים למשרד הסעד. אם נסתכל על מספר הילדים לפי טוגיהם -
נראה, כי רוב הילדים הם מפגרים, וקשה להבדיל בין ילדים מפגרים
וילדים מופרעים ועזובים. כבר הזכרתי שאנו נתקלים בקטיים רבים
בשאלת הטריטולוגיה, ובקטיים עוד יותר גדולים בשאלת מיון הילדים
המפגרים, שהם לרוב ילדים מופרעים ולעיתים קרובות ילדים פסגרו-מפגרים,
הנגרם לרוב על-ידי הפרעה נפטית או על-ידי חנכה ועזובה. בקרב הילדים
המופרעים בולט אחוז הילדים המפגרים. ישנם במוסדות אלה גם ילדים
אימבציליים וגם ילדים עזובים ומופרעים. אך זו שאלת משלוטל ילד,
שהצליח להגיע לאיזה שהוא מוסד, יי טרט שתקבל למוסדות אלה, ומין הוא
יי מסטיך להסתובב ברחוב. אולם יש להטנע מלזהות את הילדים העבריינים
עם הילדים העזובים.

עוד טרט דברתי על המוסדות הנקראים בתי-
יתומים, כי לא כל הילדים הנמצאים בבית-היתומים, הם יתומים. כל
בתי היתומים בארץ נוטדו ביזמה פרטית. קיים בית-יתומים פרטי בחיפה
וכן בית-יתומות על שם ווינגרטן בירושלים. אולט מוסדות אלו אינם
יכולים להמטיך ולהתקיים בצורתם הנוכחית. אך בתי-היתומים אינם
נמצאים בתחום עבודתי, הם סייכים לסוג המוסדות הסגורים שבהם מתקיימים
גם למודים. כבר לפני שנה וחצי מונחה ועדה בין-משרדית המטפלת
במוסדות הסגורים, למוסדות אלה בצורתם הנוכחית אין תקנה.

ד"ר ברט:

מוסדות לבעלי טוט גופני, כולל בית-חינוך עוורים, שמעתם בודאי עליו בזמן האחרון רבות, וכן על הקשיים שנמצאו במוסד זה שהוא הוותיק בארץ, אף הוא נוסד ביזמה פרטית והוחזק על-ידי חברה מסוימת. עתה עובר על מוסד זה מטבר קשה, הקטור בבעית הפינלטרופיה. נשארו במוסד זה המבוגרים שקבעו את האסמוספירה שלו. שמעתם בודאי על הוועדה המיוחדת המטפלת עתה בהוצאת המבוגרים מן המוסד ועל האפשרויות לשכללו מבחינה חינוכית, במוסדות לבעלי-טוט עליו לעמוד במיוחד על הסינויים שיט להכניס בשטח החינוך. כאשר אמרתי לפני כן שהחינוך המיוחד עובר מטלב הפילגטרופיה לסלב התחוקתי, הייתי צריכה לבוסיף שיש לתת אפשרויות לאדם החורג מן המטגרת לפתח את כשרוניתו ופחותיו. ולא להראות לו תמיד על פגמיו, דוקא בעזרת הפגמים אפשר להשליט תכונות רבות. הפסיכולוגיה של אדלר מדברת בכך שתכונות רבות אפשר להסליט; בכח הסלב. הפסיכולוגיה של המבוגרים במוסד זה אינה מאפשרת להם לרכוש את עמדתם בחיים על-ידי פיתוח כשרונותיהם, הפסיכולוגיה שלהם היא כאילו עליהם לקבל את כל צרכיהם מהחברה. הסינוי היסודי בגישה חינוכית זו מתבטאת בספור קטן שספר ד"ר לודביג כהן, שהוזמן על-ידי מטרד הסעד ליעץ להם בשאלת חינוך העוורים.

פעם ישב ד"ר לודביג כהן עם בנו ושוחח אתו. בדלת דפק מחזר על הפתחים. ד"ר לודביג כהן נתן לבנו, בן ה-7, פרוטה ואמר לו לתת אותה לעני. הילד נגש לדלת נתן לעני את הפרוטה ובא בכי אל אביו באמרו: "אבא, כמה זה נורא להיות עוור". ענה האב, ד"ר לודביג כהן, ושאל את בנו: "וכי זה כל כך נורא שאני עוור?" ענה הילד: "אבא, אתה אינך עוור, אתה רק אינך יודע לראות". הילד חונך בצורה כזו שלאב חסר משהו, אך הוא התגבר על זה. לגישה זו יש להביא את כל העוורים, לא רק את בעלי-הטוט הגופני אלא גם את המופרעים. הן סוף-סוף, כלנו צריכים להתגבר על איזה שהוא קוטי נפשי, אלא יש רק ללמוד מהו הקוטי וכיצד להתגבר עליו.

ישנם שלשה בתי-ספר לחרושים-אלמים, אחד בירושלים - שהוא הוותיק ביותר, ושניים בתל-אביב. קיים עוד בית-ספר אחד שנוסד רק בשנים האחרונות, ולפי שעה הוא פרטי. בית-הספר לחרושים-אלמים בירושלים נוסד על-ידי נוסד על-ידי חברה אליאנס, הוא מבוסס על שיטה הטקובלת היום בארצות רבות, כלומר: שיטת הדיבור ושיטת הקריאה, הנהוגה שם, היא לפי שיטת השפתיים ולא לפי שיטת האצבעות. בצורה זו יכול האילם להגיע לתרבות מסוימת ולמסור את אשר הוא חושב. הוא יכול לקרוא מן השפתיים את אשר מדברים אליו - בצורה זו קשה להרגיש שהילד הוא אילם. בית-ספר זה זקוק לראורגניזציה, מטוט שהעובדים במוסד זה הם בעלי זכויות רבות שרכשו להם במסך שנים רבות. עלינו לגדל דור של מחנכים. שאלת הסיכון אף היא קשה מאוד. בית-חינוך עוורים, בנידון זה נמצא בטוב הרבה יותר טוב, בית-הספר לחרושים-אלמים נמצא בתנאים קשים ביותר, קיימת גם שם שאלת הפנימיה, הילדים צריכים לגור במוסד זה.

בית-הספר בתל-אביב הוא בית-ספר עירוני והגיע להסגים יפים מאוד. בית-הספר בחיפה הוא קטן, ונמצא עדיין בסלב של נסיונות. בית-הספר שבתל-אביב הוא בלי פנימיה. בית-הספר לבנים נוסד על-ידי ד"ר קלר ומוחזק על-ידי חברה, היום הוא מוכר על-ידינו ומקבל תמיכה. אולט קיימת שאלת הדיור, ייתכן שהוא יעבור לדירה יותר נאה שתאפשר לו עבודה סדירה יותר.

לפי שעה לא נעשה דבר לגבי ילדים כבדי ראייה ושמיעה הסובלים מפגמי דיבור. פתחנו שני בתי-ספר לילדים שחפנים, הנמצאים בבתי-חולים.

ד"ר ברט:

הקושי העיקרי הוא בסידור ילדים מפגרים בבתי-ספר משום שחסרות לנו הבדיקות הטסטולוגיות השיטתיות. עדיין אין בידנו הטסטים המתאימים לכל הציבור ואין בידנו האפשרות להוציאן לפועל. באופן שיטתי נעשות הבדיקות הטסטולוגיות בתל-אביב. כן נעשות בדיקות אלו גם בחיפה על-ידי המחלקה להגינה שעל-יד בתי-הספר. הקושי העיקרי הוא בשיטת בדיקות טיחחת לדרגת התפתחות שכלית גבוהה או נמוכה יותר, וקשה לנו עדיין לקבוע את ההפרעות שישנן. המוסדות לילדים מופרעים מבחינה חברתית-אמוציונלית, במידה שילדים אלה אינם ילדים עזובים, הם כלם מוחזקים על-ידי גופים ציבוריים ופרטיים. בתל-אביב ישנם בתי-ספר מיוחדים המסועדים לילדים אלה. בתל-הספר בירושלים על שמו של דוד ילין, ועל שמו של יוליאן מק המקבלים ילדים מפגרים, שהם רובם ככלם גם מופרעים מבחינה חברתית-אמוציונלית. כן הדבר לגבי שני בתי-הספר הנמצאים בחיפה "עמל" ו"עמל מעבר". ארבעת בתי-ספר אלה התחילו את עבודתם בזה שאפו ילדים מן הרחוב, מבלי להבדיל מה היא הסיבה להמצאם ברחוב. בשנים הראשונות הכנסנו אותם לכיתות. על מנת שיתחילו ללמוד ורק אחר-כך נמייק אותם. כתוצאה מכך נמצאים ילדים שונים במוסד אחד, שהם לרוב ילדים עזובים. ארבעת המוסדות של משרד הסעד אף הם מקבלים ילדים עזובים.

בבית-הספר על שמו של דוד ילין נמצאים כ-30 ילדים שהיה צורך דחוף לסדר אותם באיזה שהוא מוסד, ואין לנו מקום להכניסם. נמצאים במוסדות אלה גם ילדים שלמדו מהמבוגרים ולקחו במשיכה דברים מהרכוש הנטוש, ואף הם נמצאים במוסדות אלה. ישנם בתי-ספר רבים.

טרם הזכרתי דבר על הילדים האדיוטיים. ישנו מוסד שנוסד על-ידי גברת גסטר. ילדים בלתי מוכשרים אלה, יש ללמד את הדברים הראשוניים ביותר.

ר. כגן: אינני רואה שיופיע ברשימה המוסד של הגב' וולף?

ד"ר ברט: מוסד זה עומד להסגר באם לא יחולו בו השינויים הדרושים, למרות ההשגים החינוכיים הגדולים. הסיבה לכך היא שאלת האיכסון. אם במוסדות אחרים אלה לא יחול שינוי ניכר נהיה נאלצים לסגור אותם. המוסד "בונה" בתל-אביב יעבור בקרוב למקום שיכון אחר. כן קיימת שאלת המוסד בתל-ליטווינסקי - הוא נמנה על אותם המוסדות הסגורים שהועדה הבין-ממשלית בקרה בהם. מתוך 46 המוסדות 20 זקוקים לתיקונים יסודיים, 22 - לתיקונים לא כל כך גדולים, ו-4 מוסדות צריכים להסגר.

המדור שלי בקרא"המדור לחינוך הילד הפדובלימטי, ונפתח רק לפני כ-8 חדשים. הדבר הראשון שעשיתי הוא, בררתי את מצב בתי-הספר הקיימים, כפי שהם מובאים לפניכם ברשימה. בראשונה יש לדאוג למורים ולפיקוח. עד כה פתחנו קורס השתלמות למורים, נוסף לכך בקרתי בכל המקומות האלה, ובאתי במגע ישיר אתם בעיבוד התכניות. לפני שעה, אני עובדת לבדי, גם מטוט סעוד טרם מצאתי את המחנות המתאימים.

אשר לתכניסת להבא - בראש ובראשונה עלינו לפתוח תחנה טסטולוגית מרכזית אשר בה יהיה פסיכיאטר ומתפקידו יהיה לארגן את הבדיקות, ולעודד את המקומות האחרים להוציא לפועל את הבדיקות לתמוך בהן ולפקח עליהן, ולעקץ בסידור הילדים במוסדות הטובים. לגבי טסטים מיוחדים ולתאם את הבדיקות הנעשות בארץ לגופים הטובים.

דר. ברט:

כן עלינו לדאוג למורים ומחנכים לבתי-ספר אלה. לדאבוננו, אשתמש גם אני במונחים הרגילים, המבדילים בין מורים ומחנכים. אחת השגיאות היסודיות שמבדילים בין חינוך ובין לימוד. משרד החינוך שלנו ומחלקת החינוך - אינם משרדים לימודיים כי אם משרדים חינוכיים. המורים הם המחנכים. אנו שואפים להגיע לכך, שכל המוסדות, העוסדים בטעם יטפלו אתי - השגתי דבר זה, יש להחדיר הרגשה זו לכל חוגי צעבור המורים. כן יש לפתוח סמינר עברי למורים-מחנכים לבתי-ספר מיוחדים ולמוסדות מיוחדים.

לפני כ-4 - 3 חרשים נפתח קורס מיוחד לכך כירוסטלים והוא יסודי על הטנה. קורס הוא למורים הנמצאים כבר בעבודה, פעמיים בטבוע אנו יושבים ערב שלם ורוכטים את הידיעות הדרושות. אף בחיפה התקיים קורס מצומצם - הוא היה בהחינת ימי עיון. גם בתל-אביב התקיימו קורסים אחדים. מכל מקום ברור, כי יש להקים סמינר קבוע אחד לצרכים אלו.

כן יש צורך בקורסים להטתלמות, ולעבוד תכניות. יש להזהר מאד בקביעת תכנית הלימודים לילדים מפגרים. התכנית צריכה להכשיר את הילדים המפגרים מבחינה שכלית לקבל מושגים ברורים, אבל לא רחבים וידיעות יסודיות, אבל לא ראיות, כדי שהילד יוכל להתמצא בחיים. החינוך צריך להיות מכוון לכך שבכוחותיו הוא יוכל להתמסר במה שנתן לו ולמצוא את דרכו בחיים. נוסף לכך יש לעבוד תכנית לימודים לילדים מופרעים מבחינה חזיתית-אמוציונלית - בטטח זה פפפס ולא נעטה דבר, אך היסוד בקביעת תכנית זו צריך להיות - גמיסות. עדיין מבוססת העבודה הלימודית בבתי-ספר לילדים מופרעים על יסוד הנסיון ולא על מהקר. בצורה זו עובדים בתל-אביב, שם נעשו התחלות שיטתיות לעבוד תכנית לימודים לילדים מפגרים מבחינה שכלית. כמובן, שיש להמשיך ולפתוח בתי-ספר נוספים בטביל ילדים החורגים מהמסגרת.

נוסף לכך, יש צורך בפיקוח מיוחד על מוסדות אלו, אני אמנם, מגיעה לנקודות מספר, אולם, אני רואה חשיבות רבה בטיחוף פעולה הדוק בין כל משרדי הממשלה; משרד החינוך, הסעד, הבריאות והמטפטים, במידה שמתוך זה דרוש. לדעתי, הפיקוח המסותף על המוסדות האלו צריך להוביל אותנו לכך שבקים משרד מיוחד לעניני הילד שבו יהיו נציגים של כל אותם המשרדים שכבר הזכרתי.

ישנה עוד נקודה שברצוני לעמוד עליה, והיא, שיש לעקוב אחרי הילדים שגמרו את לימודיהם וחינוכם במוסדות אלו. רק אחרי שנעקוב אחרי הילדים האלה נראה אם החינוך שגמרו להם נשאר פרי, ואם הלכנו בכיוון הרצוי. דבר זה אמנם, דורש מנגנון גדול, אך יש גם לו להקדיש תשומת לב.

כן עלינו לשים לב להטפת החינוך המיוחד על החינוך הרגיל. אנו יודעים שפדגוגים גדולים מאד באו אלינו דרך החינוך המיוחד. פסטלוצי הפדגוג הסוציאלי הבין רבות בכל השאלות החינוכיות. הוא היה בעל הכנה רבה, והוא בא אלינו דרך החינוך המיוחד.

הצ"ר - ש. פרמיץ: אני רוצה להודות לדר. ברט עבור הרצאתה מלאה הענין שנתנה לכל אחד ממתנו סקירה ברורה על מצב הדברים. אני מניחה שהרצאה זו תעורר שאלות רבות. אבקש את חברי הוועדה להצטמצם בעאלקתיהם.

א. ציונינו:

אף אני מצטרף לתודתה של חברת הכנסת פרסיץ על הדברים מלאי העניין ששמענו עתה. אינני רואה את עצמי מוסמך לטאלות אלו, ועל-כן אינני רוצה להעיר, אלא לטאל.

הייתי רוצה לדעת מהו הגיל הצעיר ביותר ומהו הקטן ביותר, המצוי?

השאלה הטניה שאני רוצה לטאל קטורה במספרים מסדרת עתה. אמרת, כי באמריקה כחוז הילדים החורגים מהמסגרת הוא 9%, ואצלנו הם מהווים 2%, הנמצאים בטיפול. הייתי רוצה לדעת מה הערכתך, האם יתר 7% אינם מסודרים במוסדות או שאצלנו אחוז ילדים אלו הוא יותר קטן, או שני הדברים גם יחד. האם ישנה איזה שהיא הערכה בקשר לכך?

רמזת כאן בקשר לעקוב אחרי הילדים שגמרו את המוסדות האלו - האם יש איזה שהוא חומר בקשר לכך?

הזכרת כאן בדברך את התנועה הקבוצית. הייתי רוצה לדעת אם ישנם מספרים מדויקים יותר בקשר לילדים הנמצאים בקבוצים. האם מספר ילדים אלה בולט בתנועה הקבוצית יותר מאשר במקומות אחרים, הרי אפשר ללמוד על כך על תנאי הטביעה. אם נכון לוטר שהלימוד הוא אחד ממכשירי החינוך, הרי החינוך הוא אחד ממכשירי החברה.

נוסף לכך הייתי רוצה לדעת כמה מן המוסדות נמצאים מחוץ לעיר, מחוץ לטח העירוני הצפוף, יתכן ויכולה להיות בזה שאלה של ציון קו מגמתי. נראה לי, שדוקא בישראל נעשה משהו בשטח זה באופן יסודי. האפשרות של מתן חינוך לאלמים ופתרון בחיים במסגרת של עבודה מרוחקת מן העיר - יתכן ויש בזה מסום אחיזה לחינוך מיוחד ובתנאים מיוחדים ויכולים היו לפתור או להקל על דרך הפתרוניים.

ב. כגן:

אף אני מודה עבור הרצאה זו. אני שמחה שבגשו לבעיה זו בצורה יסודית יותר מסום שעד כה היה העניין נתון בידי משרד המעד, שדאגתו התבטאה בעזרה למקרים סוציאליים אלה. משרד זה לא ספל בעניינים החינוכיים ולא דאג להם. הייתי מבקשת מ"ר ברט, אם ביכולתה, להטביר לנו כיצד מסודר הצד הארגוני. ידוע לי, שקיימים מוסדות סגורים שבהם מספלים משרדים שונים ורשויות שונות שעליהם היה גם לדאוג למורים, מסום שמשרד החינוך לא ספל בכך. לכן, הייתי רוצה לדעת כיצד מסדרים אתם את הצד הארגוני.

האם זה מקרה ד"ר ברט, שלא הזכרת מוסדות אחרים, למשל המוסד הקיים בעכו?

ד"ר בוט: המוסד בעכו סגור כרגע, אך הוא עומד להפתח טוב.

ג. כגן:

כן לא הזכרת את המוסד לילדים עזובים של "לוביא", בר-יטה הוא פופיע, אך לא מסרת לנו כל אינפורמציה עליו. כן, יש לציין את בית המעצר לנערים עבריינים שהוא היחיד בכל הסביבה - הן זה דבר נורא שאין עוד מוסדות נוספים כאלה.

קיימת עוד שאלה כאובה מאוד, שאינני אוהבת לדבר עליה. אולם, נתקלתי בה בחיפה, והמקרה היה כה אינם שהמצפון האנושי אינו נותן לי מנוח וזו שאלת הילדים שאינם יהודים. אם הילד החורג מן המסגרת שאינו יהודי, - אין לו תקנה. אני שמחה שנתנה לי זכר ההזדמנות לטאל אותך, ד"ר ברט, בקשר לילדים אלה שאם אינם מהעדה היהודית.

כן הדגשתי במיוחד את המוסדות הסגורים שהספול בהם אינו סגור. הייתי רוצה לסמוע את דעתך על התחנות המייעצות לחינוך מיוחד זה, שכתוצאה מכך בפתחו מועדונים שונים.

ג. בגו:

נוסף לכך ידוע, טיסנים ילדים מופרעים
רבים הנמצאים במוסדות הרגילים
ובבתי-הספר היסודיים. אולם, כאשר ישנו מספר קטן של ילדים
מופרעים בבתי-הספר הרגילים, ההספעה עליהם היא טובה למדי.
ברור, שבבית זה תלוי במוסד ובמחנך.

כיצד את רואה את התחנות.. העמבולטוריות
לילדים נכים? המוסד לילדים שחפנים בחיפה, מתחלפים בו
הילדים - כיצד אתם מסדירים שם את החינוך?

ד. בצר:

ברור, כי לא כל הילדים המופרעים
והחורגים מהמסגרת מצאו את סידורם.
ידוע לי, שמספחות בהרעות מסוים שאין כל אפשרות לסדר את הילד במוסד
והוא המפריע לכל חיי המספחה. הייתי רוצה לטמוע ממך מה נעשה בקשר
לכך? האם החינוך המיוחד כולל את כל הבעיות הסוציאליות והחברתיות?

לא ברורים הפרטים בקשר למוסד "הדר"
ישנם ילדים שיש להוציאם מקרב מספחותיהם. כן ישנם ילדים, יתומים
מלחמה והם קבלו שם טיח אדמה שאפשר לעבדו. הייתי רוצה לקבל
פרטים נוספים בקשר למוסד זה. כן, ישנם מוסדות רבים ששם נמצאים
ילדים נורמליים עם ילדים החורגים מהמסגרת.

עתה יטבתי בישיבה עם אנשי משרד הסעד,
וגם עם סמעתי על התנגשויות בין משרדים שונים, ואינני יודעת מדוע
צריכות להיות התנגשויות אלו בכל מקום שנפגשים מוסדות אחדים.
מר לנדאו ממשרד הסעד ספר, כי הם מוצאאים חצי מליון ל"י לטיפול
בילדים שהם על סף העזובה, וזה מלבד כל מיני סידורים אחרים, שיש
להדריך אנשים כיצד לטפל בילדים אלה ובנוער, מכל מקום טוב היה
היה בא תאום מסוים, ואותם האבות המטכנים שקרה להם אסון לגבי
ילדיהם ידעו לאיזה מוסד להכניסם. הייתי רוצה לדעת מה צריכה להיות
עזרת חברי הוועדה בטח זה.

פ. אילנית:

כמה ילדים ישנם בארץ הזקוקים לטיפול?
אני דורשת ממשרד החינוך, כי בשעה שנעשה
הרעום לבתי הספר, יש לרשום איזה מן הילדים זקוקים לחינוך מיוחד.
ואז נדע מה מספר הילדים הזקוקים לכך. כמובן, שאחר כך תתעוררנה
המאלות, כיצד לתת לילדים אלה את החינוך המיוחד. אך בראש ובראשונה
עלינו לדעת מהו מספר הילדים, הזקוק לטיפול זה, ואם נעשה זאת נעמ
רשום הילדים נוכל לדעת את הפרטים האלה. ברור, כי לטעם כך יש צורך
במבחנים הפטיכולוגיים, כי באים ילדים מעדות שונות בתנאים נחטלים.
סמעתי שיש כאילו בסיון להקים סמינר מיוחד, לא רק למורים, אלא
גם לאחיות סוציאליות. עד אשר תקיף המדינה את כל הילדים הדורשים
חינוך מיוחד יש להקים תחנות ייעוץ שלא תהיינה חסרות מכשירים
לצרכים אלה, כי אנו עלולים להביא נזק עוד יותר גדול לילדים אלה.
ישנם אנשים שמטרו ומוסרים את כל הטוב שבאדם על סנת לעזור להם.
ישנם ילדים שנלקחו ממש מן הרחוב והוכנסו לבתי-הספר.

אילך היה געשה סיון של הילדים במסגרות
הקיימים, אפשר היה להרים את רמתם של מוסדות אלו. כן, יש להגביר
את הפעולה המונעת בקרב הציבור - פעולה זו נראית בעיני כחשובה
מאד. אנו חברי הכנסת, נדרשים תמיד לעזור במקרים הנוערים ביותר,
כמו תנאי לחינוך עוורים, או מוסד ד"סקין. אולם, אנו מדי פעם
בפעם נדרשים להזעיק את הציבור לעשות משהו למען ילדים אלו.
בצורה זו אנו יכולים לעזור למשרד החינוך.

אשר לכפילות/הטפול, כלומה, ישנם מקומות
שגם משרד הסעד וגם משרד החינוך מטפלים בהם - נדמה לי, כי אנו
כולנו נהיה מאוחדים, כי שאלת החינוך המיוחד צריכה להמצא בידי
משרד החינוך, ואין זה כלל אלא עם משרדים אחרים מטפלים באותם
המוסדות, אבל בשטחים אחרים, כשם שהטיפול בגנונים נתון בידי משרד
החינוך. אשר לנערים עוורים - ישנה החלטה שהטיפול בנוער זה נמצא
בידי משרד החינוך. לא קיימת כאן שאלה של חלוקת השלל, אלא קיימת
השאלה כיצד לעשות את הנוער, בתנאים שהוא נתון בו, לאדם יותר
מלח.

פ. אילנית:

אשר לחינוך המקצועי - נדמה לי שזו אחת מהדרכים להחזרת סוג ילדים זה לעמידה עצמאית בחיים - זו הדרך היעילה ביותר. אז יוכלו נערים אלה לעמוד ברשות עצמם. התופעה של דר. לודויג כהן היא יחידה בטינה, אינני מתנגדת שאנו נלמד ממלמדים הבאים מחוץ-לארץ. אך, אני חושבת שגדרך זו, של החינוך המקצועי, אנו מחזירים לנערים אלה חלק מהחטא להם. אני הייתי מוסיפה ואומרת, שיש צורך חובה גם לילדים אלה ושלא יסתובבו ברחובות. אז אחשוב שנעשה משהו מינימלי לטובת הילדים.

א. רזיאל-נאור:

ספרה כאן דר. ברט שנלקחו ילדים מהרחוב והוכנסו למוסדות - הייתי רוצה לדעת אם נעשתה איזה שהיא עבודה שיטתית בקשר לכך? עבודתי בבית-ספר אחד ש-30% מהילדים היו זקוקים לחינוך מיוחד, ועל-כן הייתי רוצה לדעת אם נעשית עבודה שיטתית בקשר לכך, ואם נעשה משהו בקשר לילדי המעברות וילדי הפרברים ברור שיש הרבה יותר ילדים החורגים מהמסגרת.

הייתי רוצה לדעת לאיזה סוג מקצוע או מסלול יד אפשר לכוון את הילדים האלה הלומדים, למשל, בבית-ספר "נצח-ישראל"? האם הגיעו כבר לאיזה עבודת תכנית לימודים מתוך בדיקת ילדי כיתה א' מה דין לגבי ילדים שלא עברו בגן-הילדים את החינוך המוקדם ולא יודעים להבחין בגדליים טובים ועוד, ואינם מסוגלים לקלוט דברים אחרים? ומה הדין לגבי ילדים שכתוצאה מהבדיקות הטסטולוגיות, ילדים אלה נמצאים מעל לנורמה? שמעתי על ילדה אחת שבגוסרה את כיתה ח' עברה את המבחנים האלה בהצלחה רבה. באמריקה נעשים דברים רבים לגבי ילדים אלה.

אמנם, כאשר יש ילד אחד בכיתה, הזקוק לחינוך מיוחד, יכולה להיות ההספעה טובה למדי. אולם, יש לפעמים והמורה מתפלץ מילד כזה ואין מוסדות מתאימים לאן לשלוח אותו. הייתי רוצה לדעת מהו הגבול, איזה ילד נשלח למוסד ואיפה לא. יש גם לבדוק את התנאים שהביאו את הילד למצב כזה, משום שידוע לי מקרה של ילד אחד שאביו היה קצב והילד היה עד לכל מעשי הסחיטה של האב. מובן, שילד כזה לא יכול היה לשבת בסקס בכיתה. לכן, הייתי רוצה לדעת מהו הגבול לשליחת ילד למוסד, או שאין הילד נשלח למוסד, משום שאין מקום.

בתל-אביב קיים מוסד לחרטים-אילמים,

אולם ישנם מקרים של חרטים-אילמים, הנרשם בסביבות תל-אביב וזקוקים למוסד שבו גרים החרטים ולא מוסד יום, כפי שהוא בתל-אביב. פנה אלי אדם אחד ובקש את עזרתך, משום שיש לו 6 ילדים והילד החרט הורס את כל הבית. אין באפשרותו של אותו אדם לסלם סכום כסף רב עבור סידור ילד זה, ואם הילד יסאר בבית - זה הרס ואבדון לכל הבית. האם ישנה איזה שהיא אפשרות לפתור בעיה זו?

אשר לילדים חולי שחפת, אשר נמצאים

בתוך בית-החולים - כיצד מתחלקים שם הילדים לכתות, ומה הם מוכשרים ללמוד? אשר לשאלת הטסטים - האם חושבים להנהיג דבר זה לפני כניסת הילדים לגן הילדים? שמענו פסיכיאטרים רבות על מוסד "עלומים" ובעיקר על מנהל המוסד, והסמועות היו לא טובות. עתה עומד המוסד להפתח שנית, האם חל שינוי בהרכב העובדים שם, ובעיקר בהנהלה?

היור" - ט. פרסיץ:

אנו המטרנו על דר. ברט מטר של שאלות חלק מסאלות אלו במצאות בטפולה וחלק לא. כאשר הזמנתי את דר. ברט להרצות בפנינו על הגורמים הייתה לי כוונה מיוחדת בכך, משום שבטעה שיטבנו בוועדת ההקצבות, ראיתי שיטנה הגדלה בסעיפים שהכספים המוצאים עבורם, יש בהם ברכה לבטלה, אולם חינוך מיוחד זה דורש תשומת לב יתרה. הייתי רוצה לטמן אי-אילו דברים.

היו"ר - ט. פרטיץ:

דר. בן-יהודה בדבריו הזכיר שיטת
130 מוסדות מיוחדים, היום שפענו
שיטת רק 46 מוסדות מיוחדים, אני שואלת לאן נעלמו המוסדות האלה.
אטום, אינני חושבת שכל המוסדות יכולים להיות בטפולה של דר. ברוט,
אבל הייתי רוצה לדעת היכן מרוכזים מוסדות אלה? מי יוכל למסור
לועדה פרטים על כל אלה?

אשר לענין הטסטים - ידוע לי, כי
רק בתל-אביב קיים סיפור זה בצורה מאורגנת. הייתי רוצה לדעת
היכן עוד נמצאים הטסטים האלה, וכיצד הם מסודרים? אף מן המוסדות
האלה הם בגדר גסיון?

דר. ברוט אמרה שיש בדעתה להקים תחנה
מרכזית לטסטים - האם בדרש תקציב לכך, ואם בדרש, היכן הוא מופיע?
לפני שנים רבות כאשר הנחתי את היסוד למכון הפסיכו-טכני, ידעתי
מהו התקציב הנדרש לכך, אני מתארת לי שתחנה מרכזית דורשת תקציב
גדול, כי היא צריכה לכוון את המבחנים לכוונים רבים, וליצור תחנות
מסנה. עדיין לא נמצא כל ביטוי לפעולה זו ואיננו יכולים לדאוג
כיצד היא תפתח. שמענו גם שיש להתאים את הטסטים לצרכי העליה והם
עדיין לא הותאמו לכך - גם דבר זה צריך למצוא את ביטוי בתקציב.
דר. ברוט מסרה את העובדות, אך לא ציינה את מסקנותיה בקשר להן.
עלינו לדעת מה הם הסכומים הדרושים לכל הדברים האלה. לכן, הייתי
מבקשת מדר. ברוט למסור לנו, בישיבה זו או אחרת, את דרישותיה
התקציביות, כדי שנוכל להבליטן.

דובר כאן על הפרעות בחיינו הנגרמות
מילדים אלה - עלינו להוציא כספים רבים עתה, כדי להעלות את
רמת ילדים אלה, על-מנת שלא נצטרך להוציא כספים עוד יותר רבים
בעבור 10 שנים.

שמענו עתה, כי בתל-אביב נעשו גסיונות
לקבוע תכנית לימודים לבתי-ספר אלה - הייתי רוצה לדעת מה חלקו
של משרד החינוך בטח זה? האם ישנה איזה שהיא אינסטנציה מייצגת
בטח זה, המייצגת לא רק לעצמה תל-אביב, אלא - לגבי תכנית
לימודים כלל-ישראלית. אם ישנה אינסטנציה כזו, מה טוב, ואם לא כן,
יתכן ויש צורך ליסד ועדה כזו.

אשר לילדים עבריינים זעזועים -
הייתי מציעה שגם בשבוע הבא תוצא מטעם משרד הסעד, בקשר לתיאום
העבודה בטח זה. כל עניני החינוך שייכים למשרד החינוך, למורים
ולמחנכים. אנו מדי פעם בפעם חוזרים לאותו ענין ואיננו מקבלים
כל החלטה בטח זה, כשם שלא הגענו לכל החלטה לגבי הגנים וענין
החיצון הרך. לדעתי, ענין החינוך המיוחד, הספול בעבריינים, דברים
אלה צריכים לעבור על תקציב למשרד החינוך. הספול בצד הסוציאלי
של דברים אלה בטח בידי משרד הסעד. משרד האוצר בהקצבותיו, צריך
להקציב את מרבית הסכומים למשרד החינוך, ורק לענינים סוציאליים -
יש להקציב סכומים מיוחדים למשרד הסעד, ולא להיפך. הייתי רוצה שנקבל
בענינים אלה החלטה מיוחדת ונעמידה לגבינסטנציות המתאימות, בהצעות
הועדה.

א. רזיאל-נאורג
הייתי מציעה שבערוך סיור בכמה מן
המוסדות האלה.

דר. צרטי:
רשימת הערות והשאלות היא כה גדולה
וכל בקוזה היא כה חשובה, שבדאי
לא אוכל לענות על כל השאלות עתה, גם אם הייתי מגדישה לכך עוד
שעות אחדות - ואתכם הסליחה.

אני כמשימה מאד שדר. בן-יהודה איננו
נוכח בישיבה זו, משום שחלק מהשאלות הן ארגוניות ונמצאות בתחום
מסכותו. רוב השאלות קשורות אלו באלו, ואתחיל בשאלותיו של חבר
הכנסת צילינג, המכניסות אותנו לעצם הענין, אשר לשאלת הגיליים -

דר. ברט:

ישנם ילדים מכל הגילים הנמצאים מחוץ למסגרת וזקוקים לחינוך מיוחד. במוסדות הסגורים לבעלי מום נמצאים ילדים מכל הגילים. ילדים קטנים ביותר, למשל ילדים בכית - יש כאלה שהם אפילו למטה מביל הגן. אנו מתחילים את החינוך המכוון בהתאם לחוק חינוך חובה, כלומר אני לזקחת בחשבון את הילדים בגיל 5. קשה לדעת בזיוק את אחוז הילדים הזקוקים לחינוך מיוחד, אולם, מה שנוגע לילדים עוורים - הם כולל נמצאים במוסד ורק בודדים הם הילדים הנמצאים מחוץ למסגרת. אך לא כן הדבר לגבי ילדים כבדי שמיעה או חרשים-אילמים.

א. ציזלינג: באמריקה מהוים העוורים וכבדי שמיעה 2%

מכל הילדים. מספר זה הוא כה גדול ועולה על מספר הילדים שלנו הנמצאים בכל המוסדות גם יחד.

דר. ברט: בתוך מספר זה נכללו הילדים כבדי הראיה.

אצלנו נמצאים ילדים רבים שכוח שמיעתם לקוי בגלל מחלת אנטראקומא ומחלות אחרות - אין לנו כל סטטיסטיקה בקשר לכך, אולי ישנה סטטיסטיקה מעין זו במחלקה להיגיינה שעל-יד בתי-הספר. כן הדבר לגבי חרשים-אילמים, כבדי השמיעה לא נכנסו לבית-ספר לחרשים-אילמים, כי הייתה שם פנימיה והיא נסגרה. בחוץ-לארץ קובע הדופא מי הוא הנכה, ואף כאן קיימת בעיה רפואית מכריעה ולא חינוכית, מי הם הילדים, הזקוקים למוסד מיוחד.

וכאן אנו מגיעים לבעיית הרישום - כאשר ילד מתקבל לבית-הספר עליו לעבור בדיקה רפואית של המחלקה להיגיינה שליד בתי-הספר. דבר זה מרוכז בידיו של ר. ברכיהו, בתל-אביב - זה בידי עיריית תל-אביב, ובמקומות אחרים - זה בידי המחלקה להיגיינה שליד בתי-הספר. בשנים קודמות לא היו תלמידי בתי-הספר נבדקים. עתה יש להביא תיקון לחוק חינוך חובה ובשעת הרישום לעמוד על כך אם נעשו המבחנים הפסיכו-טכניים, זוהי אחת השאלות היסודיות. כמובן, שיש להקים תחנה סטטולוגית מרכזית וכן לתאם את עבודת המשרדים השונים כגון: משרד החינוך, הסעד, הבריאות והמשפטים. ישנם ילדים מוזנחים הנמצאים ב-4 מוסדות הסילכים למשרד הסעד כגון: המוסד בתל-מונד, בעין-ורד ועוד. אולם, החינוך במוסדות אלה היה בידי מחלקת החינוך. כאשר דבר דר. בן-יהודה על 130 מוסדות - הוא התכוון גם לאותם המוסדות הסגורים שבהם מבקרת הוצדה הבין-משרדית. אולם, הרשימה הזו כוללת את אותם המוסדות שבהם מתקיימים לימודים.

בין המוסדות הסגורים ישנם מוסדות רבים שנפתחו על-ידי מטפחות שטם נמצאים הילדים והם הולכים ללמוד בבתי-ספר סונים, ובזה אנו מגיעים לשאלה ארגונית כללית. עד כה היה נהוג שהילדים שהיו מוסדרים במטפחות סונות או במוסדות סונים, או שהמטפחות לא יכלו להחזיק את הילדים והיו מסדרים אותם אצל מטפחות אחרות, או שמשרד הסעד היה מסדר אותם - יוצא איפוא, שזהו ענין מטפחות או סוציאליות. ומתוך כך מתעוררת השאלה של שיתוף פעולה בין משרד החינוך ומשרד הסעד המסדר ילדים במוסדות ומחזיק אותם גל-ידי הקצבות - על משרד החינוך לדאוג לחינוכיים.

שאלת התיאום צריכה להיות השאלה העיקרית. מתחילת עבודתי טפלת בכך, ובקשתי את דר. בן-יהודה שידבר עם מר לבדאו ממשרד הסעד על-מנת שימצאו את הקו המשותף. אך הם לא מצאו. מחובתו של משרד החינוך לטפל בכל השאלות החינוכיות-לימודיות, אבל ברור שיש צורך בשטח זה בשיתוף פעולה עם משרד הסעד.

את משרד הילד, אני רואה בצורה כזו: כל הבעיות הנוגעות לחינוך הילד יוגטחו במשרד זה. נוסף לכך, אני צריכה להפנות את תשומת לבכם, כי רשימה זו עלולה להטעות אתכם. כי הרשימה היא בהתאם לבעלות, כי אין המוסדות האלה נמצאים כולם בידי הממשלה. מוסדות אלה מוחזקים בחלקם על-ידי גופים ציבוריים או אנשים פרטיים, ועוד יותר מזה, עגד לא כל המוסדות הוכרו על-ידנו ועומדים תחת פיקוחנו. כאן התעוררה השאלה של הפיכת המוסדות הפרטיים למוסדות

דר. ברט:

ממשלתיים על-ידי הקמת ועדות ציבוריות ליד בתל-אספר הפרטיים, ישבתי עם היועץ המשפטי וחפשנו דרך לאפשר את הסידור הזה, אבל, עד היום עוד לא כל המוסדות תחת פיקוחנו, אם כי רוב המוסדות נמצאים אתי במגע ישיר. אולם, ישנם מוסדות אחרים שעד היום טרם הוכרו על-ידנו. משום שעליהם למלא תגאים מסוימים בקשר לצפיפות באותם המוסדות ועוד שינויים, שעליהם להכניס לשם.

אשר לטענה, מדוע לא נכנסנו למוסד בית-י חינוך עוורים עוד לפני כן - הרי בודאי, ידועים לכם העובדים שהיו בענין זה.

אשר לעבודת תכנית לימודים בשטח זה - הרי קיים מגע ביני וביין אותם האנשים העוסקים בכך בתל-אביב. אולם, אני מבקשת אותכם לזכור, כי הסדר שלי הוקם לפני כשלושת רבעי שנה, ולפי שעה אני עובדת בעצמי, ולא אוכל למסור לכם פרטים על תקציב מעובד להקמת תחנה מרכזית לכדשקים סטטולוגיות. אני יודעת ונהגת לבנות את בנין עבודתי שלב אחר שלב. לכן הכנתי לעת עתה הצעת תקציב למינוי פסיכולוג ופסיכיסטר, וביחד אתם אני מקווה להקים את התחנה המרכזית. כן אני מבקשת לאשר לי מפקח על בתל-אספר ומפקח על מוסדות סגורים. כמובן, שבתכניתי לעבד יחד עם אנשים אלה תכנית להקמת מועצה לעבודת תכניות. עדיין לא דרשתי תקציב שיקיף את כל העבודה המעשית, אולם ברור שהמוסדות זקוקים לתמיכת הממשלה, משום שהם עצמם אינם יכולים להוציא לפועל את העבודה המקצועית, ומשום כך גם לא ידוע לי עדיין היקף העבודה שידרוס בודאי גם הקצבה מיוחדת. כמובן שקשה לי למצוא את האנשים המתאימים לעבודתי, יש חוסר לא רק במורים, אלא יש חוסר באנשים מתאימים בשביל החינוך המיוחד.

אני שמחה שנתעוררה כאן שאלת הילדים הערבים הזקוקים לחינוך מיוחד. פעמים אחדות נגעת בשאלה זו, אך את אשר נעשה - נעשה רק לגבי ילדים בעלי מום, המתקבלים למוסדות מיוחדים. במוסד לילדים נכים - שם היה אחוז הילדים הערבים הגבוה ביותר, וכן הדבר לגבי בית-חינוך לילדים עוורים. עתה פנו אלי בקשר לנער ערבי, שרוצים להכניסו לבית-חינוך לילדים עוורים, אולם עכבתי את הדבר, משום שעתי עוסקים נבעית הוצאת המבוגרים מן המוסד. אשר לילדים ערבים מפורעים ומופרעים - יש להתחיל בכך.

את צורת בית-הספר המיוחד אני רואה כבית-ספר, הנמשך במסך כל שעות היום ובמסך כל השנה, גם בחדשי הקיץ באורח נורמלי. כן אני רואה פתרון לבעיה זו לא רק בבית-ספר בעיר, אלא בהקמת מוסדות בכפרים ובמושבות המעודדים למלאכה ולחקלאות. נדמה לי, כי נגעתי כמעט בכל השאלות.

היו"ר ש. פרסיץ: אני מודה לך. ברט גם כל הועדה.